

Bakalářská práce Lenky Havelkové

ROZVOJ MAPOVÝCH DOVEDNOSTÍ V DĚJEPISU, MATEMATICE A BIOLOGII

Posudek oponentky

Lenka Havelková se v předkládané bakalářské práci zabývá problematikou analýzy učebnic dějepisu, matematiky a biologie z hlediska jejich potenciálu rozvoje mapových dovedností žáků základních a středních škol. Na úvod je třeba vyzdvihnout, že ačkoli se jedná o práci bakalářskou, svým rozsahem (86 s.), výzkumným designem a zejména jazykovým projevem může směle konkurovat leckteré práci diplomové.

Po jazykové i grafické stránce lze práci řadit k nadprůměru. Nevýhodou je znázornění kategorií mnohých grafů v šedé stupnici, které pak nejsou rozlišitelné (např. s. 63). Pozitivně vyzdvihují absenci téměř jakýchkoli pravopisných chyb, které bohužel v řadě prací nebývají výjimkou.

Struktura práce je vcelku logická. V úvodu jsou velmi přehledně stanoveny cíle práce, řada vstupních hypotéz. Je chválné a pochopitelné, že se autorka snažila udržet čtenářovu pozornost častým připomínáním a rozvíjeným výzkumných cílů a hypotéz, včetně dílčích shrnutí poznatků na konci každé kapitoly. Zároveň je tato úzkostlivá snaha o až přílišnou preciznost bakalářské práci ve výsledku na obtíž. Text se neustálým formalizováním a připomínáním výzkumných úkolů stává těžkopádný, místy spíše nepřehledný a bez potřebného spádu. V důsledku opakování týchž výzkumných úkolů (např. s. 35–37 versus 40) pak pochopitelně nadměrně nabývá na rozsahu. Ne zcela šťastným řešením je také zařazení metodik postupu zvláště ke kapitole 3. a 4. Ačkoli je i tato volba pochopitelná, pro celkovou přehlednost a gradaci textu by bylo vhodnější vyčlenit jedinou kapitolu Metodika.

Teoretické zarámování práce je kvalitní s užitím řady cizojazyčných titulů. Problematika mapových dovedností je diskutována dostatečně, ačkoli měly být využity také některé práce z oboru kartografie či dětské psychologie percepce prostoru. Ne zcela jasné je sestavení klasifikací mapových dovedností v hodinách dějepisu, matematiky a biologie uvedené v tabulkách na stranách 20–33 – uvedené příklady vzdělávacích cílů byly vybírány přímo z RVP? Větším nedostatkem je nedostatečná diskuze přístupů k hodnocení učebnic. Bakalariantka v seznamu literatury uvádí řadu inspirativních textů školy J. Průchy (Průcha 2006, Maňák 2007, Klapko 2006). Následnou aplikační část práce by však výrazně obohatila inspirace v publikacích Sikorové (2008) či Janka (2012) – který se přímo zabývá nonverbálními prvky v učebních textech.

Samotnou analýzu učebnic a dotazníkové šetření mezi pedagogy by takto zaměřená literatura možná více posunula od „technického“ kvantitativního hodnocení s nadměrným důrazem na metody nejrůznějších statistických analýz k více kvalitativnímu hodnocení kartografických prvků. Namísto některých výzkumných hypotéz, které svou samotnou formulací možná již spíše předjímají výsledek analýzy, by bylo vhodné ještě více klást důraz na otázky jako: „Odlišují se typy kartografických prvků v učebnicích jednotlivých předmětů? Odlišují se svým provedením? Podmiňuje jejich provedení možnosti práce s těmito prvky? Co vůbec jednotlivé mapy v učebnicích umožňují – jaký je jejich potenciál pro práci s nimi?“ Stejně tak by bylo vhodné zjišťovat v anketě s pedagogy nejen skutečnost, zda pracují s učebnicemi a grafickými prvky v nich, ale jakým způsobem s nimi pracují a opět kategorizovat tyto aktivity např. podle Bloomovy taxonomie. Je samozřejmě otázkou, zda takové rozšíření tématu již není nad rámec bakalářské práce, proto bych na úrovni tohoto

typu kvalifikační práce spíše doporučila soustředit se na analýzu učebnic a potenciálně až v navazující diplomové práci rozšířit šetření o výzkum mezi pedagogy nebo žáky.

Výše uvedené náležitosti je třeba vnímat spíše jako doporučení pro budoucí výzkumy autorky než jako výčet nedostatků předkládané bakalářské práce. Autorka při své práci postupovala svědomitě a prokázala schopnost formulace výzkumného problému a samostatného úsudku. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a prosím Lenku Havelkovou, aby reagovala zejména na následující otázky:

1) V práci opakovaně uvádíte (např. na s. 7), že „dovednosti práce s mapou nejsou dovednostmi specificky geografickými“. Můžete tedy uvést příklad specificky geografické dovednosti?

2) Na příkladu konkrétní ukázky vybraného kartografického prvku v jakékoli učebnici jmenujte, které dovednosti měly být podle autorů učebnice při práci s daným prvkem osvojovány. Navrhněte navíc aktivity, které by mohly rozvíjet další dovednosti při práci s vybraným prvkem.

v Praze 5. 6. 2014

RNDr. Silvie R. Kučerová, Ph.D.